

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2023/123

Karar Sayısı : 2024/202

Karar Tarihi : 4/12/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1. İstanbul Anadolu 16. İcra Hukuk Mahkemesi (E.2023/123)

2. Gaziantep 4. İcra Hukuk Mahkemesi (E.2023/180)

İTİRAZLARIN KONUSU: A. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 63. maddesiyle değiştirilen 134. maddesine 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle eklenen;

1. Üçüncü fıkranın,

2. Dördüncü fıkranın birinci cümlesinin,

B. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na ekli (1) sayılı Tarife'nin "(A) Mahkeme Harçları" başlıklı bölümünün "III – Karar ve ilam harcı" başlıklı fıkrasının "1. Nispi harç" başlıklı bendine 7343 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen (g) alt bendinin,

Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepleridir.

OLAY: İhale alıcısı tarafından açılan ihalenin feshi davasında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

1. 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinin itiraz konusu kuralların da yer aldığı ilgili kısmı şöyledir:

"İhalenin neticesi ve feshi:

Madde 134 – (Değişik: 18/2/1965-538/63 md.)

İcra dairesi tarafından taşınmaz kendisine ihale edilen alıcı o taşınmazın mülkiyetini iktisap etmiş olur. (Ek cümle: 17/7/2003-4949/38 md.) İhale kesinleşinceye kadar taşınmazın ne şekilde muhafaza ve idare edileceği icra dairesi tarafından kararlaştırılır. (Ek cümleler: 24/11/2021-7343/27 md.) İhale alıcısının talebi üzerine icra dairesi, satışı yapılan taşınmazda kira sözleşmesine bağlı olarak oturan kişiye kira bedelini, diğer hâllerde ise taşınmazı kullanan kişiye bilrkişi marifetiyle tespit edilen aylık kullanım bedelini icra dairesine yattırmasını emreder. İlgili, ihtara rağmen kirayı veya belirlenen bedeli icra

dairesine yatırmazsa hakkında 356 ncı madde hükmü kıyasen uygulanır. Bu şekilde depo edilen bedel, ihalenin sonucuna göre hak sahibine ödenir.

(Değişik ikinci fıkra:24/11/2021-7343/27 md.) İhalenin feshini, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 281 inci maddesinde yazılı sebepler de dâhil olmak üzere yalnız satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı aynı hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler yurt içinde bir adres göstermek koşuluyla icra mahkemesinden şikâyet yolu ile ihale tarihinden itibaren yedi gün içinde isteyebilirler. İlgililerin ihale yapıldığı ana kadar cereyan eden muamelelerdeki yolsuzluklara en geç ihale günü ittıla peyda ettiği kabul edilir.

(Ek fıkra:24/11/2021-7343/27 md.) Satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan ihalenin feshi talebi, ihale bedeli üzerinden nispi harca tabidir. Bu harcın yarısı talepte bulunulurken peşin olarak yatırılmak zorundadır. Talebin kabulü hâlinde bu harç başka bir kimseye yüklenmez ve istem hâlinde iade edilir. Talebin reddi hâlinde ise alınan bu harç iade edilmez ve harcın kalan kısmı ihalenin feshini isteyenenden tahsil edilir.

(Ek fıkra:24/11/2021-7343/27 md.) **Satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan ihalenin feshi talebinde, talepte bulunulurken, ilgili kişilerin muhtemel zararına karşılık olmak üzere ihale bedelinin yüzde beşi oranında teminat gösterilmesi şarttır.** Talebin reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden itibaren bir ay içinde genel hükümlere göre tazminat davasının açılmaması hâlinde hükmedilen para cezasının 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca tahsili için durum mahkemece tahsil dairesine bildirilir. Tahsil dairesi alınan teminattan, bildirimin yapıldığı tarihten itibaren üç ay içinde para cezasını tahsil etmezse talep hâlinde teminat ilgisine iade edilir.

(Ek fıkra:24/11/2021-7343/27 md.) İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren yirmi gün içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile icap eden kararı verir. Ancak ihalenin feshi talebinin usulden reddi gereken hâllerde duruşma yapılmadan da karar verilebilir. İcra mahkemesi;

1. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı aynı hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler dışında kalan kişilerce talep edilmesi nedeniyle,

2. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişiler bakımından feragat nedeniyle,

3. İşin esasına girerek,

talebin reddine karar verirse ihalenin feshini talep edeni feshi istenen ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm eder.

...

(Değişik fıkra:24/11/2021-7343/27 md.) İhale kesinleşmedikçe ve ihale konusu mal alıcıya teslim edilmedikçe veya teslim hâle getirilmedikçe ihale bedeli alıcılara ödenmez. İhale konusu malın teslim edilemeyeceği veya teslim hâle getirilemeyeceği durumlarda ihale icra müdürü tarafından iptal olunarak ihale bedeli alıcısına ödenir.

...”

2. 492 sayılı Kanunu'na ekli (1) sayılı Tarife'nin "(A) Mahkeme Harçları" başlıklı bölümünün "III – Karar ve ilam harcı" başlıklı fıkrasının "1. Nispi harç" başlıklı bendinin itiraz konusu (g) alt bendi şöyledir:

"g) (Ek:24/11/2021-7343/34 md.) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 134 üncü maddesi kapsamında satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişilerce ihalenin feshinin talep edilmesi hâlinde ihale bedeli üzerinden (Binde 68,31)

(Bu harcın yarısı talepte bulunurken peşin olarak yatırılmak zorundadır. Talebin kabulü hâlinde bu harç başka bir kimseye yüklenmez ve istem hâlinde iade edilir. Talebin reddi hâlinde ise alınan harç ihalenin feshini isteyen iade edilmez ve harcın kalan kısmı ihalenin feshini istevenden tahsil edilir.)"

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

2004 sayılı Kanun'un;

1. 111/b maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Haczolunan malın satışı, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine entegre elektronik satış portalında açık artırma suretiyle yapılır."

2. 118. maddesi şöyledir:

"İhale bedelinin ödenmesi ve malın teslimi:

Madde 118 – (Başlığı ile Birlikte Değişik:24/11/2021-7343/18 md.)

İhale alıcısı, ihalenin feshi talep edilmiş olsa dahi artırma sonuç tutanağının ilanından itibaren yedi gün içinde satış bedelini nakden ödemek zorundadır.

Satılan mal, ihale kesinleşmeden teslim olunmaz ve resmî sicilde alıcı adına tescil edilmez."

3. 130. maddesi şöyledir:

"İhale bedelinin ödenmesi:

Madde 130 – (Başlığı ile Birlikte Değişik:24/11/2021-7343/24 md.)

İhale alıcısı, ihalenin feshi talep edilmiş olsa dahi artırma sonuç tutanağının ilanından itibaren yedi gün içinde satış bedelini nakden ödemek zorundadır."

II. İLK İNCELEME

A. E.2023/123 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İ t z    hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf  evki HAKYEMEZ, Yıldız SEFER NO LU, Selahaddin MENTE , Basri BA CI, İrfan F DAN, Kenan YA AR ve Muhterem ÖNCE'nin katılımlarıyla 26/7/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYB RL   YLE karar verilmiştir.

B. E.2023/180 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İ t z    hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf  evki HAKYEMEZ, Yıldız SEFER NO LU, Selahaddin MENTE , Basri BA CI, İrfan F DAN, Kenan YA AR ve Muhterem ÖNCE'nin katılımlarıyla 30/11/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYB RL   YLE karar verilmiştir.

III. B RLE T RME KARARI

3. A. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 63. maddesiyle değiştirilen 134. maddesine 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle eklenen;

1.     nc  fıkranın,

2. Dördüncü fıkranın birinci cümlesinin,

B. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na ekli (1) Sayılı Tarife'nin "(4) *Mahkeme Harçları*" başlıklı bölümünün "III – Karar ve ilam harcı" başlıklı fıkrasının "1. *Nispi harç*" başlıklı bendine 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen (g) alt bendinin,

iptallerine karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2023/180 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2023/123 sayılı dava ile B RLE T R LMES NE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2023/123 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 30/11/2023 tarihinde OYB RL   YLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN  NCELENMES 

4. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Ahmet CANPOLAT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği g r   l p d    ld :

A. Genel Açıklama

5. 2004 sayılı Kanun'un 111/b maddesinin birinci fıkrası uyarınca haczolunan malın satışı, Ulusal Yargı A ı Bilişim Sistemi'ne entegre elektronik satış portalında açık artırma suretiyle yapılır.

6. Anılan Kanun'un 118. maddesinde taşınır malların satışında en fazla pey sürerek ihaleyi kazanan ihale alıcısının ihalenin feshi talep edilmiş olsa dahi artırma sonuç tutanağının ilanından itibaren yedi gün içinde satış bedelini nakden ödemek zorunda olduğu, satılan malın; ihale kesinleşmeden alıcıya teslim edilmeyeceği ve resmî sicilde alıcı adına tescil edilmeyeceği belirtilmiştir.

7. Kanun'un 130. maddesinde de taşınmaz malın satışında ihaleyi kazanan ihale alıcısının satış bedelini ihalenin feshi talep edilmiş olsa dahi artırma sonuç tutanağının ilanından itibaren yedi gün içinde yatırmak zorunda olduğu öngörülmüş olup; 134. maddenin birinci fıkrasında taşınmaz kendisine ihale edilen alıcının o taşınmazın mülkiyetini iktisap edeceği fakat ihale kesinleşinceye kadar taşınmazın ne şekilde muhafaza ve idare edileceğinin icra dairesi tarafından kararlaştırılacağı hükme bağlanmıştır.

8. İhale konusu hem taşınır hem de taşınmaz malın zilyetliğinin ihale alıcısına teslimi için gerekli olan ihalenin kesinleşmesi şartının gerçekleşmesi; ihalenin feshinin talep edilmemesine ya da fesih talebinin reddine karar verilmiş olmasına bağlıdır. İhalenin feshi, devletin cebri icra organı tarafından yapılan ihale işleminde fesih sebeplerinden birisinin bulunduğu iddiasıyla icra mahkemesine yapılan şikâyetir.

9. İhalenin feshinin istenebileceği hâller 134. maddede açıkça sayılmamış, söz konusu hâllerin 11/2/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 281. maddesinde sayılan sebepleri de kapsadığı belirtilmiştir. Anılan maddede hukuka veya ahlaka aykırı yollara başvurularak ihalenin gerçekleştirilmesi hâlinde ihalenin iptalinin talep edilebileceği belirtilmiştir. Buna göre satışa hazırlık işlemleri öncesinde, hazırlık işlemlerinde, artırmanın ve ihalenin yapılmasında usulsüzlük, kanuna ve ahlaka aykırı bir şekilde ihaleye fesat karıştırılmış olması ve alıcının malın esaslı özelliklerinde yanıltılmış olması gibi durumlar ihalenin feshi nedenlerini oluşturabilir.

10. İhalenin feshine ilişkin düzenleme her ne kadar taşınmazların paraya çevrilmesine ilişkin hükümler arasında yer almakta ise de bu hükümlerin taşınır mallara ilişkin ihalenin feshi bakımından da geçerli olduğu hususunda uygulamada bir tereddüt bulunmamaktadır.

B. Anlam ve Kapsam

11. 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinin ikinci fıkrasında ihalenin feshinin ancak satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer, sınırlı ayni hak sahipleri ve pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler tarafından istenebileceği hükme bağlanmıştır.

12. Anılan maddenin itiraz konusu üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı ayni hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan ihalenin feshi talebinin nispi harca tabi olduğu belirtilmiştir. İtiraz konusu fıkranın devamında da bu harcın yarısının talepte bulunulurken peşin olarak yatırılacağı, talebin kabulü hâlinde harcın başka kimseye yüklenmeyeceği ve istem hâlinde iade edileceği, talebin reddi hâlinde ise alınan harcın iade edilmeyeceği ve kalan kısmının talepte bulunandan tahsil edileceği belirtilmiştir.

13. 492 sayılı Kanun’a ekli (1) sayılı Tarife’nin “(A) Mahkeme Harçları” başlıklı bölümünün “III – Karar ve ilam harcı” başlıklı fıkrasının “1. Nispi harç” başlıklı bendinin itiraz konusu (g) alt bendine göre bu nispi harcın oranı ihale bedelinin binde 68,31’idir.

14. 2004 sayılı Kanun’un 134. maddesinin dördüncü fıkrasının itiraz konusu birinci cümlesinde de satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan ihalenin feshi talebinde bulunulurken, ilgili kişilerin muhtemel zararlarına karşılık olmak üzere ihale bedelinin yüzde beşi oranında teminat gösterilmesinin şart olduğu belirtilmiştir.

15. İtiraz konusu kurallar uyarınca, satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri tarafından yapılan ihalenin feshi talepleri maktu harca tabi kılınarak bu kişiler teminattan bağışık tutulurken ihale alıcısı da dâhil olmak üzere pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlar ve ihalenin feshi davasını açma yetkisi olmayanlar tarafından yapılan fesih taleplerinde ise nispi harç ve teminat gösterme zorunluluğu getirilmiştir.

16. Öte yandan anılan maddenin beşinci fıkrasının üçüncü cümlesinde icra mahkemesi tarafından fesih talebinin bu talepte bulunma yetkisi olmayan ihale dışı kişilerce yapılması, pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlar tarafından yapılan talepten feragat edilmesi ve işin esastan reddedilmesi durumlarında feshi talep edenin ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm edileceği öngörülmüştür.

C. İtirazların Gerekçeleri

17. Başvuru kararında özetle; ihaleye katılarak en yüksek pey sürmek suretiyle ihaleyi kazanan ihale alıcısıyla; ihalenin feshi talebinde bulunacak diğer kişilerin aynı konumda olmalarına rağmen itiraz konusu kurallarla ihale alıcısı aleyhine farklı uygulamanın meydana getirildiği, kurallarda ihalenin feshini talep etmede ihale alıcısının kategorik olarak haksız ve kötü niyetli olarak kabul edildiği belirtilerek kuralların Anayasa’nın 2., 10., 11. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

1. 2004 Sayılı Kanun’un 134. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının ve 492 Sayılı Kanun’a Ekli (1) Sayılı Tarife’nin “(A) Mahkeme Harçları” Başlıklı Bölümünün “III – Karar ve ilam harcı” Başlıklı Fıkrasının “1. Nispi harç” Başlıklı Bendine Eklenen (g) Alt Bendinin İncelenmesi

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

19. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği

taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28).

20. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyumsuzluğun bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10).

21. Kişilerin davanın veya dava sürecindeki bir yargısal işlemin başında veya sonunda harç veya diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının kullanımı yönünden belirli ölçüde caydırıcı bir etkiye sahip olacağı açıktır. Bu sebeple kişilerin yargılama harç ve giderleri ödemekle yükümlendirilmesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil eder (*Abdullah Karataş* [1. B.], B. No: 2019/4150, 3/2/2022, § 29).

22. Hacizli bir malın cebri icra yoluyla satılmasından sonra ihaleye hazırlık aşamasında veya ihale sırasında birtakım usulsüzlükler yapıldığı iddiasıyla icra mahkemesine yapılan fesih istemi takip hukukuna özgü bir yoldur. Bu itibarla ihalenin feshi talebinin nispi harca tabi olduğunu öngören itiraz konusu kurallarla mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirilmektedir.

23. Anayasa'nın 13. maddesinde “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*” denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa’da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

24. Anayasa Mahkemesinin verdiği kararlarda sıkça vurgulandığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp kurallarının keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

25. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan hukuki belirlilik ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama

ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

26. Harç yükümlülüğü öngören kurallarda harca esas değer, harcın oranı ve alınması usulünün herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralların kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü kapsamında yer alan mahkemeye erişim hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2022/124, K.2023/135, 26/7/2023, § 16; E.2018/99, K.2021/14, 3/3/2021, § 24; E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 288).

28. Ayrıca adil yargılanma hakkı, niteliği gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bir haktır. Zira bu hakkın Anayasa'da ifade edilmiş olması kendi başına bir anlam ifade etmemekte, bireylerin bu haktan yararlanabilmesi için devletin en azından yargı teşkilatını kurması ve yargılama usullerini belirlemesi gerekmektedir. Devletin düzenleme yetkisini haiz olduğu alanlarda belirli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu sebeple adil yargılanma hakkına yönelik sınırlamalar getirilirken kanun koyucuyu bağlayan belirli bir meşru amaçlar listesi bulunmamaktadır. Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisinin Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olduğu açıktır (*Bekir Sözen* [GK], B. No: 2016/14586, 10/11/2022, § 74).

29. 2004 sayılı Kanun'un 118. maddesi ve 134. maddesinin birinci fıkrasında ihale konusu taşınır ve taşınmaz malların ihale kesinleşmedikçe ihale alıcısına teslim edilmeyeceği, anılan maddenin dokuzuncu fıkrasında ise ihale kesinleşmedikçe ve ihale konusu mal alıcıya teslim edilmedikçe veya teslim hazır hâle getirilmedikçe ihale bedelinin alacaklılara ödenmeyeceği belirtilmiştir. İhalenin feshi talebinde bulunulmamasının ya da bu talebin reddine karar verilmesinin ihalenin kesinleşmesine doğrudan etki ettiği gözetildiğinde ihalenin feshinin talep edilmesinin borç ilişkisinin taraflarının mağduriyetlerine neden olabileceği açıktır.

30. Bu kapsamda ihaleye pey sürmek suretiyle katılanlara ve ihalenin feshi davasını açma yetkisi olmayanlara nispi harç bakımından farklı usul öngörülmesiyle ihalenin hukuki sonuçlarının bir an önce gerçekleşmesinin ve buna engel oluşturabilecek gereksiz başvuruların önüne geçilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Nitekim kuralın gerekçesinde de haksız ve kötü niyetli olarak yapılan ihalenin feshi taleplerinin önlenmesi amacıyla düzenleme yapıldığı belirtilmiştir. Bu itibarla kuralların mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması bakımından anayasal anlamda meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

31. Mahkemeye erişim hakkına yönelik sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ölçülü olması gerekir. Ölçülülük ilkesi ise *elverişlilik*, *gereklilik* ve *oranlılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile

ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

32. Kurallar kapsamında ihalenin feshi talebinde olağanın dışında nispi harç öngörülmesinin ihale sürecinin gereksiz başvurularla uzamasını önleme amacına ulaşma bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

33. Öte yandan anılan Kanun'un 134. maddesinin beşinci fıkrasında sayılan nedenlerle davası reddedilenlerin ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm edileceği dikkate alındığında ayrıca harç yükünün artırılması tedbirinin de öngörülmesinin belirtilen amaç yönünden gerekli olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu bağlamda ihalenin feshi davasında talebin reddi nedeniyle hükmedilen para cezasının sadece satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler dışında kalan kişiler aleyhine değil bu kişiler de dahil olmak üzere ihalenin feshi talebinde bulunan herkes aleyhine hükmedilebileceğinin altının çizilmesi gerekir. Dolayısıyla para cezasına hükmedilmesiyle sınırlı bir tedbirin alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler dışında kalan kişilerin haksız ve kötü niyetli olarak ihalenin feshi davası açmasını engellemeye tek başına yeterli olmayabileceğinin değerlendirilmesinin temelsiz olmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla para cezasına ek olarak harç yükünün artırılması biçimindeki tedbirin de öngörülmesinin kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kaldığı ve *gerekli olma* koşulunu sağladığı kanaatine varılmaktadır.

34. Borç ilişkisinin taraflarının menfaatlerinin korunması ve ihale sürecinin gecikmeksizin sonuçlanması amacıyla takip hukukundaki genel hükümlerden ayrılmak suretiyle farklı düzenlemelerin öngörülmesi mümkündür. Bu kapsamda yapılan ihalenin hukuki sonuçlarının bir an önce doğmasını sağlamak ve buna engel oluşturabilecek gereksiz başvuruların önüne geçmek için ihalenin feshini isteyen tarafa ek bir mali yükümlülüğün getirilmesinin başlı başına mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir sınırlama niteliğinde olduğu söylenemez. Ancak öngörülen bu ek mali külfetin ihale sürecinde hak ve menfaatlerinin ihlal edildiğini öne süren kişilerin dava açmasını önemli ölçüde zorlaştırmaması gerekir.

35. Kurallar uyarınca pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlar tarafından ihalenin feshinin istenmesi durumunda ihale bedelinin binde 68,31'i oranındaki harcın tamamının değil yarısının peşin alınacağı, ihalenin feshi talebinin kabulü hâlinde peşin alınan kısmın iade edileceği ve ekonomik gücü olmayanların 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesi uyarınca adli yardım kurumundan yararlanabileceği gözönüne alındığında kurallarla pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlara aşırı bir külfet yüklendiği söylenemez.

36. Bu itibarla kurallar kapsamında satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı ayni hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan ihalenin feshi talebi için öngörülen harç nedeniyle kişilerin mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın orantılı ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 10. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. 2004 Sayılı Kanun'un 134. Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Birinci Cümlesinin İncelenmesi

38. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

39. Kural, ihalenin feshi talebinde teminat gösterme zorunluluğu öngörmek suretiyle mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirmektedir.

40. Teminat yükümlülüğü öngören kuralda teminata esas değer, teminatın miktarı ve alınması usulünün herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

41. Kural kapsamında ihaleye pey sürmek suretiyle katılanlar ve ihalenin feshi davasını açma yetkisi olmayanlar tarafından haksız ve kötü niyetli olarak yapılan ihalenin feshi taleplerinde teminat bakımından ek yükümlülüğün getirilmesiyle ilgililerin oluşması muhtemel zararlarının karşılanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Nitekim kuralın gerekçesinde de haksız ve kötü niyetli olarak yapılan ihalenin feshi talebi nedeniyle ilgililerin oluşması muhtemel zararlarının karşılanabilmesi amacıyla düzenleme yapıldığı belirtilmiştir. Bu itibarla kuralın anayasal anlamda meşru bir amacının bulunduğu açıktır.

42. Mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren kuralın ölçülü de olması gerekir. İhalenin feshi talebini teminat şartına bağlayan kuralın söz konusu meşru amaca ulaşma bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

43. Teminat şartı haksız ve kötü niyetle yapılan fesih talepleri nedeniyle ilgililerin oluşması muhtemel zararlarının önlenmesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Kanun koyucunun bu konuda alacağı tedbirleri belirlemede takdir yetkisinin bulunduğu gözetildiğinde ilgililerin muhtemel zararlarının daha hafif bir sınırlama aracıyla giderilebileceği söylenemez. Bu itibarla kuralın haksız ve kötü niyetli olarak yapılan fesih talebi nedeniyle ilgililerin oluşması muhtemel zararlarının karşılanması amacına ulaşmak bakımından gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

44. Kural uyarınca pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlar tarafından ihalenin feshinin talep edilmesi hâlinde ihale bedelinin yüzde beşi oranında alınması öngörülen teminatın nakit dışında teminat mektubu gibi farklı yöntemlerle de karşılanabileceği, ihalenin

feshi talebinin kabulü hâlinde peşin alınan teminatın iadesine karar verileceği, ayrıca ekonomik gücü olmayanların 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinde düzenlenen adli yardım kapsamında teminattan geçici veya sürekli muaf tutulabilecekleri gözönüne alındığında, kuralla pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlar için getirilen teminat şartının kişilere aşırı bir külfet yüklediği söylenemez.

45. Bu itibarla kural kapsamında satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan ihalenin feshi talebi için öngörülen teminat şartı nedeniyle kişilerin mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın orantılı ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

46. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. HÜKÜM

A. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 63. maddesiyle değiştirilen 134. maddesine 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle eklenen;

1. Üçüncü fıkranın,

2. Dördüncü fıkranın birinci cümlesinin,

B. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'na ekli (1) Sayılı Tarife'nin "(4) *Mahkeme Harçları*" başlıklı bölümünün "*III – Karar ve ilam harcı*" başlıklı fıkrasının "*1. Nispi harç*" başlıklı bendine 7343 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle eklenen (g) alt bendinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE, Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 4/12/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz sayın çoğunluğu tarafından, satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan fesih taleplerinin nispi harca ve teminat gösterme zorunluluğuna tabi olduğunu öngören kuralları, kişilere aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirtilen gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Kuralların esasına ilişkin açıklamalardan önce sınırlama sorununun açıklığa kavuşturulması zorunludur. 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinin ikinci fıkrasında ihalenin feshinin yalnız satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer, sınırlı aynı hak sahipleri ve pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlar tarafından istenebileceği hükme bağlanmıştır. İtiraz konusu kurallar ise ihale alıcısı tarafından açılan bakılmakta olan davaların yanı sıra ihale alıcısı dışında pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlar ve ihalenin feshi davası açma yetkisi olmayanlar tarafından açılan ihalenin feshi davalarında uygulanma imkânı olan genel, ortak kural niteliğindedir. Bakılmakta olan davaların konusu ise pey sürmek suretiyle ihaleye katılan ihale alıcıları tarafından ileri sürülen ihalenin feshi talebine ilişkindir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralların esasına ilişkin incelemenin "*ihale alıcısı*" yönünden yapılması gerekmektedir.

4. İtiraz konusu kurallar uyarınca, satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri tarafından yapılan ihalenin feshi talepleri maktu harca tabi ve teminattan bağışık iken bunlar dışında kalan ihale alıcısı da dahil olmak üzere pey sürmek suretiyle ihaleye katılanlar ve ihalenin feshi davasını açma yetkisi olmayanlar tarafından yapılan fesih taleplerinin nispi harca ve teminat gösterme zorunluluğuna tabi olduğu anlaşılmaktadır.

5. 2004 sayılı Kanun'un 118. maddesinde ihale konusu taşınır malların, 134. maddesinin birinci fıkrasında ihale konusu taşınmaz malların ihale kesinleşmedikçe ihale alıcısına teslim edilmeyeceği, 134. maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise ihale kesinleşmedikçe ve ihale konusu mal alıcıya teslim edilmedikçe veya teslim hazır hâle getirilmedikçe ihale bedelinin alacaklılara ödenmeyeceği belirtilmiştir. İhalenin kesinleşmesinin ihalenin feshi talebinde bulunulmamasına ya da fesih talebinin reddine karar verilmesine bağlı olduğu gözetildiğinde ihalenin feshinin talep edilmesi hem borç ilişkisinin taraflarının hem de ihale alıcısının mağduriyetlerine neden olabilir.

6. Hacizli bir malın cebri icra yoluyla satılmasından sonra ihaleye hazırlık aşaması veya ihalenin birtakım usulsüzlükler içerdiği iddiasıyla icra mahkemesine yapılan satış işleminin iptali talebini içeren ihalenin feshi istemi takip hukukuna özgü bir yoldur. Bu itibarla ihalenin feshi talebinin nispi harca ve teminata tabi olduğunu öngören itiraz konusu kurallarla mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirilmektedir.

7. İtiraz konusu kurallar uyarınca haksız ve kötü niyetli olarak yapılan ihalenin feshi talepleri önlenerek, ihalenin hukuki sonuçlarının bir an önce doğmasının ve buna engel oluşturabilecek gereksiz başvuruların önüne geçilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

8. İhalenin feshi talebini ihale alıcısı yönünden nispi harca bağlayan kuralların, ihale sürecinin gereksiz başvurularla uzamasını önleme şeklindeki meşru amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olduğuna ilişkin çoğunluğun gerekçesine katılmaktayım. Bununla beraber ihale alıcısı tarafından yapılan ihalenin feshi taleplerinin kategorik olarak haksız ve kötü niyetli olduğunun kabulü ihale alıcısı yönünden ağır neticeler doğurabilir. Nitekim ihale alıcısı tarafından ileri sürülen fesih talebinin haklı bir nedene dayanması da mümkündür. Bu itibarla ihale alıcısının haklı nedenlerle yapmış olduğu fesih talepleri yönünden ihale bedeli üzerinden nispi harç yükümlülüğünün devam ediyor olması ihale alıcısına aşırı bir külfet yüklemektedir.

9. Açıklanan nedenlerle kuralların, “*ihale alıcısı*” yönünden Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu düşüncesinde olduğumdan sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye
Selahaddin MENTEŞ